

HISTORICKÉ ZPRÁVY O MĚSTĚ JAVORNÍK

Cca 1290

Soupis majetku vratislavského biskupství zmiňuje ves „Jawornik“ o rozloze 40. velkých lánů, z nichž dva patřily kostelu a šesti disponoval zdejší fojt, který vlastnil také krčmu a mlýn (CDS XIV-A, s. 18, č. 140).

26.6.1291?

Středověké falzum z první čtvrtiny 14. století, opírající se však o pravé listiny z let 1268-1291, připomíná osadu Bernartice „...prope Jawirnik.“ (SUB VI, s. 359-361, č.462; BAKALA J. : 1993, S.192-208.

5.7.1295

Vratislavský biskup Jan Romko obvinil vévodu Bolka I. Svidnického z neoprávněného vybírání mýta v biskupské vsi Travné. Poloha celní stanice zároveň naznačuje, že vévoda nepochybně ovládal i Javorník (SUB VI, s. 163-164, č. 204: „... Dicit eciam, nos novum pedagium sive theloneum in villa ecclesie, dicta Cruthewalde, statuisse et ab hominibus ecclesie per captivitate pecuniam extorsisse...“). Srv. Také rozsudek krakovského biskupa Jana Muskaty z 13.4.1296 (SUB VI, s. 204-207, č.254).

27.11.1307

V listině braniborského markrabího Heřmana svědčí javornický kastelán Richof (CDS X, s. 64, č. 87: „...Richolfo castellano de Jawirnich...“). Písemné prameny tak poprvé spolehlivě zachycují existenci hradu.

11.2.1348

Vévoda Bolek II. Svidnický přenechal svůj vlastnický podíl na Javorníku vratislavskému biskupství (G-M II, s. 211-212, č. 19: „...castrum Jawirnik,...guod alias est et erat feudum ecclesie (!) per nos in maiori parte et partim eciam per venerabilen patrem dominum Priczlaum episcopum Wratislaviensem pro ipso successoribus et ipsa ecclesia Wratislaviensi comparatum...“) Ve stejný den vévoda potvrdil, že na dobu svého života obdržel hrad Javorník z rukou biskupa Přeclava z Pogarel (UGB, s. 304-305, č.277: „...daz wir dazselbe Hues czu Jawirnik von dem Bischofe Preczlaw und von der Kirchen czu Breczlaw haben czu eyner Gnaden, alzo lange alz wyr leben, unde globen in guten Truwen...“; srv. Také G-M II, s. 212-213, č.20)

13.7. 1363

Příbuzný vévody Bolka- Matyáš Trencz se souhlasem vratislavského biskupa převzal kastelánský úřad na hradě Javorníku a zavázal se k jeho složení nejpozději do dvou let po smrti Bolka II. Svidnického (NLB, s. 29, č.51).

11.4. 1369

Matyáš Trencz vystupoval v okruhu manů vratislavského biskupství (NLB, s.40, č.110)

20.6. 1371

Papež Řehoř XI. Pověřil poznaňského biskupa vedením procesu s vévodou Jindřichem Nemodlinským, který se s pomocí Matyáše Trencze zmocnil hradu Javorníka (G-M II, s. 228-229, č. 31: „...guod dictus Mathias dolose fraudulenter et proditorie dicto duci et eius gentibus suo nomine recipientibus dictum castrum nocturno tempore aperuit et gentes ipsas recepit, eis dicto episcopo ignorante castrum huiusmodi prodiciose tradendo...“)

20.7. 1371

Zemské desky v Nise zachycují majetkoprávní změny v Javorníku, a je tedy pravděpodobné, že hrad i s okolím opět přešel pod správu vratislavského biskupství (NLB, s. 54, č. 230; srv. K 13.6.1373 NLB, s. 74, č. 393).

13.11. 1376

Šimon Sagittarius prodal Mikulášovi Lesovi pozemky v Javorníku, k níž byla vázána povinnost chránit hrad jedním střelcem s kuší (NLB, s. 113, č. 670)

27.7. 1382

Vratislavský biskup Václav schválil převod alodní državy v Bílém Potoce na Ondřeje Cluge a připomenul novému majiteli službu jedním koněm v ceně 4 kop grošů, jakmile si to vyžádá situace na hradě Javorníku (NLB, s. 182, č. 1224).

10.3.1418

Vratislavský biskup Konrád svěřil hrad Javorník purkrabímu Glocreanovi z Rachnova (G-M II, s. 246, č. 46: „...Glocrean von Rachenaw burgrefe des hawses czu Jawirnik...“).

Cca 1420

Z rejstříku úroků a příjmů vratislavského biskupství vyplývá, že k hradu příslušely platy z **Javorníka** (Registrum Wratislaviense censuum, s. 239, č. 28: „... Jawornik, ubi est castrum, est villa sub castro, habet LX mansos, de guibus scultetus, habet II mansos. Residui soluunt censum ad castrum....“), **Uhelné** (Registrum Wratislaviense censuum, s. 241, č.47: „...Sorksdorf habet XX mansos et pertinet ad castrum Jawornigk....“), **Bílého Potoka** (Registrum Wratislaviense censuum, s. 243, č. 62: „...Weysbach habet XXXIIJ mansos, de guibus ecclesia habet IJ mansos. Item V mansi sunt liberi et ceteri soluunt et maldratas ad castrum Jawornigk....“). Soupis připomíná též lesní výnosy patřící hradu, obhospodařované purkrabím ((Registrum Wratislaviense censuum, s. 255, č. 6: „... Ad castrum Jawornigk pertinent multe silue et utiles et burgrauius castri uendit singulis annis aliquando pro XX marcis, aliquando magis....“).

8.11. 1426

Papež Martin V. rozmnožil statky cisterciáckého kláštera v Kamenci, který utrpěl značné ztráty za vpádu husitských oddílů na počátku r. 1426. Notářský zápis, datovaný mezi 10. a 15. 2. 1427, dále uvádí, že kořist byla převezena na hrad Javorník, kde ji spatřil zdejší farář Bartoloměj (SRS VI, s. 49, č. 67; CDS X, s. 281-293, č. 333: „...guia testis de castro Jawirnik vidit ipsos emulos christiane fidei eguos, vaccas, stamina pannorum, lectisternia et alias res dicti monasterii prope dictum castrum Jawirnik...“). Je ovšem málo pravděpodobné, že by husité obsadili hrad již na počátku r. 1426, a zdá se tedy, že zajímavá glosa vypovídá spíše o událostech z března 1428 (srv. Blíže GRÜNHAGEN C. : 1872, s. 144-146).

12.-30.3. 1428

Husité napadli nízké knížectví a zmocnili se zde řady opevněných míst. K zabraným lokalitám zřejmě patřil i hrad Javorník (SRS VI, s. 58-59, č. 80; s. 59, č. 81; s. 60-61, č. 83; s. 63-64, č. 88; s. 64-66, č. 89; s. 66-67, č. 90; s. 67-69, č. 91; s.73, č. 97 a s. 160.

13.9. 1432

Vratislavský biskup Konrád vyplatil husitským posádkám odstupné ve výšší 10 000 kop grošů (SRS VI, s. 112-114, č. 163; s. 114-116, č. 164 a G-M II, s. 250, č. 52).

(28. ?) 4. 1435

Vratislavský biskup Konrád upozornil kapitolu na špatný stav nízkého knížectví. Obsáhlá relace prozrazuje, že hrad Javorník ležel v troskách a

byl spravován formou zástavy Pelkanem z Kalkova (SRS VI, s. 143-146, č. 210: „... Desgleichen ist Jauernik ohne kaisers Wissen, mit eurem Willen gebrochen worden.... Dem Pelkan ist der Kaldenstein mit viel Gütern versetzt...als Patzkau, Weidenau, und was gen Jauernik gehört hat....“).

16.5. 1441

Vratislavský biskup Konrád vyňal Javorník z pravomoci kaltenštejnského purkrabího (G-M II, s. 250-251, č. 53).

1445

Konrád ocenil věrné služby Jana Switlinga doživotním důchodem z Javorníku (DAL II, s. 147).

25.3. 1464

Po smrti Jana Switlinga vratislavský biskup Jošt propůjčil městečko a ves Javorník svému maršálkovi Mikuláši Streitovi (G-M II, s. 278, č. 74).

13.7.1482

Vratislavská kapitula přijala slib nového biskupa Jana IV. Rotha, který ještě v závěru 15. století zahájil rozsáhlou rekonstrukci hradu Javorníka (G-M II, s. 289-290, č. 87).

Literatura:

KOUŘIL, Pavel, WIHODA, Martin a PRÍX, Dalibor. *Hrady českého Slezska*. Brno: Akademie věd České republiky, Archeologický ústav, 2000. 645 s. ISBN 80-86023-22-2.